

Izbrani odlomki iz besedil budizma vajrayāna

Bardo Thödol ali Osvoboditev s poslušanjem na posmrtni ravni (Tibetanska knjiga mrtvih)

Bardo doživljanja resničnosti

(Uvodna navodila, ki zadevajo doživljanje resničnosti v tretji stopnji *Barda*, imenovanega *Čonjid Bardo*, ko se pojavijo karmični prividi) (1. knjiga, 2. del)¹

O ti, plemenitega rojstva, tisto kar se imenuje smrt, je zdaj prišlo. Odhajaš s tega sveta, a ti nisi edini; [smrt] pride k vsakomur. Ne oklepaj se tega življenja niti zaradi ljubezni niti zaradi šibkosti. Četudi se ga oklepaš iz slabosti, nimaš moči, da bi ostal tu. Ničesar drugega ne boš dosegel, kot da boš taval v tej *samsari*. Ne bodi navezan [na ta svet]; ne bodi šibak. Spominjaj se *Dragocenega Trojstva*.

O ti, plemenitega rojstva, naj te v *Čonjid Bardu* obide še tak strah ali groza, ne pozabi naslednjih besed in z njihovim pomenom v svojem srcu pojdi dalje; v njih je položena življenjska skrivnost spoznanja:

Ojoj, ko se negotovo izkušanje Resničnosti zasvita tu nad menoj,
z vsemi mislimi na strah, grozo ali muko pred vsemi
zavrženimi [prividnimi prikaznimi],
naj prepoznavam vsakršna [videnja], ki se pojavljajo kot
odbleski moje zavesti;
naj jih spoznam, da so takšne narave, kot so prividi v Bardu:
ko imam v tem odločilnem trenutku [možnost], da dosežem veliki cilj,
naj se ne bojim trum mir in srd prinašajočih [božanstev],
svojih lastnih miselnih podob.

Razločno ponavljaj te [stihe] in zapomni si njihov pomen; medtem ko jih ponavljaj, stopaj dalje, [o ti, plemenitega rojstva]. Tako bo, naj se pojavijo kakršna koli videnja strahu in groze, zagotovljeno spoznanje; in nikdar ne pozabi na življenjsko, skrivnostno večino, ki je položena v to.

¹ Prevod Ivo Svetina. Prevod je objavljen v: *Tibetanska knjiga mrtvih. Bardo Thödol ali Osvoboditev s poslušanjem na posmrtni ravni*, 122–123. Ljubljana: Založba Karantanija, 2002.

Zasmrtje (2. knjiga, 1. del)²

Ni je ene same [teh moči], ki bi si jih pozelel, a da je ne bi mogel izpolniti. Sposobnost, da jih neovirano uporabljáš, je sedaj v tebi samem. Pomni to in moli k svojemu učitelju.

Bistvene značilnosti bivanja v vmesnem stanju (2. knjiga, 1. del)³

O ti, plemenitega rojstva, kdor ima telo takšne vrste, bo videl kraje [ki jih je dobro poznal na zemeljski ravni] in sorodnike [tam], tako kot človek vidi v sanjah.

Ti vidiš svoje sorodnike in znance in govoriš jim, a oni ti ne odgovarjajo. Nato, videč njih in svojo družino jokati, pomisliš: Jaz sem mrtev! Kaj naj storim? In začutiš silno bridkost, tako kot riba, ki je iz [vode] vržena na rdečo žarečo žerjavico. Takšno bridkost boš tokrat izkušal. Toda občutek bede ti sedaj ne bo prav nič koristil. Če imaš božanskega učitelja, moli k njemu. Moli k Zavetnemu božanstvu, k Sočutnemu. Četudi začutiš navezanost na sorodnike in znance, ti to ne bo olajšalo tvojega stanja. Zato ne bodi navezan nanje. Moli k Sočutnemu Vladarju in izognil se boš žalosti, strahu in grozi.

O ti, plemenitega rojstva, ko boš gnan [sem ter tja] z nepojenljivim *karmičnim* vetrom, bo tvoj razum, ker bo brez enega samega predmeta, na katerem bi se odpočil, kot v pišu vrtinčeno peresce, kot jahajoč na konju vetra. Nenehno in ne po svoji volji boš taval naokrog. Vsem tistim, ki bodo jokali, [boš dejal]: »Tu sem, ne jokajte!« Toda, ker te ne bodo slišali, boš pomislil: Jaz sem mrtev! In tedaj boš vnovič občutil vso bridkost. Ne bodi tako ubog.

Vsepovsod bo siva, somračna svetloba, tako za dne kot ponoči in ob vsakem času. V tem Vmesnem stanju boš preživel en, dva, tri, štiri, pet, šest ali sedem tednov, vse do devetinštiridesetega dne. Bilo je že omenjeno, da muke *Sidpa Barda* trajajo približno dvaindvajset dni, vendar zaradi odločujočega vpliva *karme* natančne dolžine trajanja ni moč opredeliti.

O ti, plemenitega rojstva, nekako v tistem času te bo silovit veter *karme*, strašan in tak, da ga boš le z muko vzdržal, nosil [dalje], izza hrbta zaletavajoč se v strahovitih sunkih. Ne boj se ga. To je tvoja lastna utvara. Gosta in grozovita tema bo nenehno vzhajala pred teboj in iz njenega središča bodo prihajali grozo budeči kriki, kot: »Udari! Zakolji!« in njim podobne grožnje. Ne boj se jih.

2 Prav tam, 178.

3 Prav tam, 180–183.

V drugih primerih, pri osebah z veliko zle *karme*, bodo *karmično* spočeti *rakšasi* [ali zli duhovi], ki žro meso in noseči najrazličnejše orožje, kričali: »Udari! Zakolji!« in podobno, in pri tem bodo zganjali strahovit hrušč. Zgrnili se bodo nad človekom, kot da bi hoteli med seboj tekmovati, kdo [od njih] ga bo zgrabil. Vzšle bodo tudi prividne prikazni, da se bo zdelo, kot da človeka preganjajo neštete grozne roparske zveri.

Sneg dež, tema in silni sunki [vetra] ter blodnje, da ga preganja množica, se bodo tudi pojavili; [in] trušč gorá, ki se rušijo, in srditih morij, ki preplavljajo, in rjoveč ogenj in siloviti vrtinčasti vetrovi.

Ko se ti zvoki pojavijo, bo človek, prestrašen od njih, začel begati v vse smeri, ne meneč se, kam beži. A pot bo presekana s tremi strašnimi brezni – belim in črnim in rdečim. Strašni in globoki bodo in človeku se bo zdelo, da bo vsak hip strmoglavil vanje. O ti, plemenitega rojstva, to niso prava brezna, to so jeza, poželenje in neumnost.

Takrat vedi, da je to *Sidpa Bardo*, [v katerem si]. Kliči Sočutnega po imenu in iskreno moli tako: O, Sočutja prepolni Vladar in moj Učitelj in Plemenito Trojstvo, ne dovolite, da jaz, [ki mi je ime tako in tako], padem v nesrečne svetove! Ravnaj tako, da tega nikdar ne pozabiš.

Tisti, ki so zbrali veliko dobrih del in so se iskreno posvetili veri, bodo v polni meri izkušali najrazličnejše radostne užitke in srečo in zadovoljstvo. Ona vrsta neopredeljenih bitij, ki si ni niti pridobila zaslug niti si ni ustvarila slabe *karme*, ne bo izkušala niti radosti niti bolečine, ampak samo nekakšno topoglavo ravnodušnost, ki ne bo imela barve. O ti, plemenitega rojstva, karkoli naj se že na tak način pojavi – kakršne koli radostne užitke boš lahko izkušal – naj te ne zapeljejo; ne zaljubi se slepo [vanje]; pomisli: Naj bosta Učitelj in Trojstvo čaščena [s temi užitki, pridobljenimi z dobrimi deli]. Zavrzi vso zaslepljenost in hrepenenja.

Tudi če ne izkusiš niti radosti niti bolečine, ampak samo ravnodušnost, obdrži svoj razum v stanju zbranosti [globokoumnega premišljevanja nad] Vélikim Znamenjem, ne da bi mislil na to, da globokoumno premišljaš. To je zelo pomembno.

O ti, plemenitega rojstva, takrat, ob mostiščih, v hramih, ob stupah osmerih vrst, se boš za hip odpočil, a dolgo ne boš mogel ostati tam, ker tvoj razum je bil ločen od tvojega telesa [zemeljske ravni]. Zaradi te nezmožnosti postopanja v brezdelju boš pogosto vznemirjen in nejevoljen in brez pravega vzroka prestrašen. Občasno bo tvoj Poznavalec nejasen, včasih le bežen in razpršen. Takrat se boš domislil naslednjega: Ojoj! Jaz sem mrtev! Kaj naj storim? In zaradi te misli se bo Poznavalec užalostil in srce bo postalo mrzlo in skušal boš brezmejno bedo žalosti. Ker se ne moreš odpočiti niti na enem samem mestu, a se čutiš gnanega dalje, ne razmišljaj o najrazličnejših stvareh, ampak dovoli razumu, da vztraja v svojem [nespremenjenem] stanju.

Hrano boš lahko jedel le tisto, ki ti je bila darovana, in nobene druge. O prijateljih ne bo nič gotovega v tistem času.

To so znamenja tavanja miselnega telesa v *Sidpa Bardu*. Takrat bosta sreča in beda odvisni od *karme*.

Videl boš svoj dom, vse navzoče, sorodnike in svoje truplo in pomislil boš: Jaz sem sedaj mrtev! Kaj naj storim? In skrušenemu od občutka silne žalosti se ti bo porodila misel: Kaj vse bi dal, da bi znova imel svoje telo! Tako premišljujoč boš blodil sem ter tja, iščoč svoje telo.

Tudi če bi mogel vstopiti v svoje mrtvo telo devedkrat zapovrstjo – zahvaljujoč dolgemu časovnemu obdobju, ki si ga bil prebil v *Čönjid Bardu* – bo truplo že zmrznilo, če je zima, in razpadlo, če je poletje, ali pa so ga bili tvoji sorodniki že upepelili ali zakopali ali vrgli v vodo ali izpostavili ptičem in divjim zverem. Ker ne boš našel enega samega mesta, da bi tam poiskal zavetje, boš nezadovoljen in imel boš občutek, kot da si stisnjen v razpoke in počí med skalami in pečinami. Takšno bedo boš trpel v Vmesnem stanju, ko boš iskal svoje vnovično rojstvo. Iščoč svoje telo, si ne boš prislужil nič drugega kot trpljenje. Zavrzi željo po telesu in dopusti svojemu umu, da domuje v stanju odrekanja, in ravnaj tako, da boš vztrajal pri tem.

Tako soočen si umrli zagotovi Osvoboditev iz *Barda*.

Sodba (2. knjiga, 1. del)⁴

O ti, plemenitega rojstva [imena takega in takega], poslušaj. To, da tako trpiš, je posledica tvoje *karme*: nihče drug ni kriv tega, le tvoja *karma* je to. Zatorej iskreno moli k Plemenitemu Trojstvu, ono te bo obvarovalo. Če ne boš molil in se potapljal v globokoumno premišljevanje nad Vélikim Znamenjem ali nad katerim koli zavetnim božanstvom, bo Dobri duh (Mali beli bog), ki je bil hkrati s teboj rojen, prišel, da prešteje tvoja dobra dela [z] belimi rečnimi kamenčki, in Zli duh (Mali črni zli duh), ki je bil hkrati s teboj rojen, bo prišel, da prešteje tvoja zla dela [s] črnimi rečnimi kamenčki. Takrat boš silno prestrašen, prepaden in prepoln groze in trepetal boš in poskušal boš govoriti laži, govoreč: »Jaz nisem storil enega samega zlega dejanja.« Tedaj bo Gospodar Smrti dejal: »Posvetoval se bom z zrcalom *karme*.«

Rekoč to, bo pogledal v zrcalo, v katerem se razločno zrcali vsako dobro in vsako zlo dejanje. Laž ne bo koristila. Zatem ti bo [ena od Mučiteljic pogubljevalk] Gospodarja Smrti nataknila vrv okrog vratu in te vlačila naokrog; odtrgala ti bo glavo, ti izpulila srce, ti iztrgala drob, ti polizala možgane, ti izpila kri, ti požrla meso in

4 Prav tam, 184–186.

ti oglodala kosti; a ti ne boš mogel umreti. Četudi bo tvoje telo razsekano na koščke, bo znova zaživel. Ponovno raztelesenje bo povzročilo silno bolečino in muko.

Tudi tedaj, ko bodo kamenčki prešteti, naj te ne grabi groza; ne laži in ne boj se Gospodarja Smrti.

Ker je sedaj tvoje telo miselno telo, ne more umreti, čeprav je obglavljeno in razčtetverjeno. V resnici ima tvoje telo naravo praznine, zato je tvoj strah odveč. Gospodarji Smrti so tvoji prividi. Tvoje telo želje je telo nagnjenj in je prazno. Praznina ne more raniti praznine; nesnovnost ne more raniti nesnovnosti.

V resnici zunaj človeka ne obstoje takšne reči, kot so Gospodar Smrti ali bog ali zli duh ali Duh Smrti z bikovo glavo, ampak so samo v njegovih prividih. Ravnaj tako, da to prepoznaš.

V tistem času ravnaj tako, da prepoznaš, da si v Bardu. Globokoumno premišljaj nad *samadhijem* Velikega Znamenja. Če se ne znaš potapljati v globokoumno premišljanje, potem samo skrbno razčleni resnično naravo tistega, česar se bojiš. V resnici tisto, česar te je strah, nima oblike, ampak je le Praznina, ki je *Dharma kaja*.

Narava Praznine ni enaka praznoti ničā, ampak je Praznina, katere prava narava te navdaja z grozo in prek katere tvoj razum sije jasno in še svetleje; to je [stanje] uma *Sambhoga kaje*.

Stanje, v katerem sedaj bivaš in z neznosno silovitostjo izkušaš nerazdružljivi Praznino in Sijajnost – Praznino sijajno po naravi in Sijajnost po naravi prazno in Sijajnost nerazdružljivo od Praznine – je stanje prvobitnega (ali nepreoblikovanega) uma, ki je *Adi kaja*. In moč te, ki nezaustavljivo sije, bo žarčila prek vsega; to je *Nirmana kaja*.

O ti, plemenitega rojstva, zbrano mi prisluhni. S samim prepoznavanjem štirih *kaj* boš v vsaki od njih zagotovo dosegel popolno Povzdignjenje. Ne bodi zmeden. Meja, ki deli Bude od čutečih bitij, leži tu. Ta trenutek je zelo pomemben; če boš sedaj zbeگان, bodo potrebne brezštevilne dobe časov, da se boš izvlekel iz Močvirja bede.

Izrek, katerega resnica se lahko tu uporabi, se glasi:

V enem samem hipu je vidna sprememba dosežena,
v enem samem hipu je Popolno Razsvetljenje zagotovljeno.

Vse do trenutka, ki je pravkar minil, je ves ta Bardo vzhajal nad teboj, a ti ga nisi prepoznal, kajti bil si zbeگان. Zato si izkušal strah in grozo. Če se bo tvoja zmedenost še nadaljevala, se bodo strune božanske milosti Sočutnih oči pretrgale in ti boš odblodil v kraj, kjer ni mogoča [takojšnja] Osvoboditev. Zatorej bodi zbran. Četudi

doslej nisi prepoznal – čeprav si bil na ta način soočen – boš prepoznal in si zagotovil Osvoboditev.

Vsedoločujoči vplivi misli (2. knjiga, 1. del)⁵

Ojoj, ko tavam, ločen od svojih ljubljenih prijateljev,
ko se moje prazno telo, ki je le odblesk mojih miselnih podob,
dani nad menoj,
naj Bude, darujoče svojo moč sočutja zagotove,
da v Bardu ne bo ne bojazni, ne strahu ne groze.
Ko bom izkušal muke zaradi sil zle karme,
naj zavetna božanstva razženo vso bedo.
Ko bodo tisočeri gromovi zvoka Resničnosti odmevali,
naj bodo to vsi zvoki Šesterih Zlogov.
Ko začne delovati karma in ni nobenega varuha,
naj me varuje Sočutni, tako jaz molim.
Ko bom tu izkušal gorje karmičnih nagnjenj,
naj bleščava sreče čiste svetlobe *samadhija* zasije nad menoj.

Življenje Milarepe

Iz devetega poglavja »Milarepove sanje o štirih stebrih«⁶

Sanjal sem o štirih stebrih in jih lami opisal takole:

V skladu z ukazom gospoda Vadžradhare
bom lami razodel svoje sanje minule noči
in način, kako so se pojavile pred mano.
Prosim, napnite ušesa in prisluhnite.

Sanjal sem, da je v širnih prostranstvih severnega območja
stala velikanska zasnežena gora.

5 Prav tam, 190.

6 Prevod Nina Petek. Prevod je objavljen v: Petek, Nina. *Na pragu prebujenja: svetovi sanj v budizmu*, 347–348. Ljubljana: Založba Beletina, 2022.

Sanjal sem, da se je njen zaledeneli vrh dotikal neba.
 Sanjal sem, da sta sonce in luna potovala okoli njenega vrha.
 Sanjal sem njuno svetlobo, ki je napolnjevala celotno vesolje.
 Sanjal sem, da so njeni temelji pokrivali vso zemljo.
 Sanjal sem, da so z nje v štiri smeri drle reke.
 Sanjal sem, da so njihove vode napojile vsa bitja.
 Sanjal sem, da so se reke iztekale v morje.
 Sanjal sem, da so se razcvetele rože vseh vrst.
 Splošneje, to so bile sanje, ki sem jih sanjal.
 O sanjah pripovedujem lami in buddham v treh časih.

A podrobneje – s te visoke mogočne zasnežene gore
 sem sanjal, da je na vzhodu zrasel velik steber.
 Sanjal sem, da je na vrhu stebra stal mogočen lev.
 Sanjal sem, da se je levova turkizna griva raztezala široko naokoli.
 Sanjal sem, da so kremplji njegovih šap segali na ledenik.
 Sanjal sem, da so njegove oči strmele proti nebesom.
 Sanjal sem, da je lev skakal po snegu.
 O sanjah pripovedujem lami in buddham v treh časih.

Sanjal sem, da je na jugu zrasel velik steber.
 Sanjal sem, da se je na vrhu stebra tigrica vznemirila.
 Sanjal sem, da je bil na robu njen progast kožuh.
 Sanjal sem, da se je trikrat nasmehnila.
 Sanjal sem, da so kremplji njenih šap segali skozi celoten gozd.
 Sanjal sem, da so njene oči strmele proti nebesom.
 Sanjal sem, da je tigrica skakala skozi gozd.
 Sanjal sem, da je gozd z nasadi borovcev postal neprehoden.
 O sanjah pripovedujem lami in buddham v treh časih.

Sanjal sem, da je na zahodu zrasel velik steber.
 Sanjal sem, da je na vrhu stebra prhotal velikanski garuda.
 Sanjal sem, da se je garudovo perje razprostiralo daleč naokoli.
 Sanjal sem, da so se garudovi rogovi dvignili proti nebu.
 Sanjal sem, da so njegove oči strmele proti nebesom.
 Sanjal sem, da je garuda poletel v vesolje.
 O sanjah pripovedujem lami in buddham v treh časih.

Sanjal sem, da je na severu zrasel velik steber.
Sanjal sem, da je na vrhu stebra prhotal jastreb.
Sanjal sem, da se je jastrebje perje razprostiralo daleč naokoli.
Sanjal sem, da je bilo jastrebje gnezdo nameščeno na pečini.
Sanjal sem, da se je jastrebu skotil en sam mladič.
Sanjal sem, da se je nebo napolnilo z majhnimi ptiči.
Sanjal sem, da so njegove oči strmele proti nebesom.
Sanjal sem, da je jastreb poletel v vesolje.
O sanjah pripovedujem lami in buddham v treh časih.

Želel bi vedeti, ali so znamenja v sanjah, kot so ta,
znaki najodličnejše vrline.
Tako prijetna izkušnja me je napolnila z radostjo.
Prosim te, razodeni mi njihov pomen.